

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 138028 23 Rev
Banjaluka, 10.04.2024. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca I.S.C. d.o.o. L., koga zastupa punomoćnik A.D.T., advokat iz B., protiv tužene B.S. a.d. B., u stečaju, zastupane po stečajnom upravniku dr G.R., a on po punomoćniku A.B., advokatu iz B., radi utvrđenja, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 138028 23 Pž od 21.03.2023. godine, na sjednici održanoj dana 10.04.2024. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 138028 22 Ps od 17.11.2022. godine, odbačena je tužba tužioca I.S.C. d.o.o. L., u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje u izvršnom postupku Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ip 112526 15 Ip, određeno rješenjem o izvršenju od 15.04.2015. godine, zbog čega se izvršni postupak obustavlja i ukidaju sve provedene radnje.

Odbijen je tužbeni zahtjev u dijelu kojim je tužilac tražio da se utvrdi da ne postoji njegovo dugovanje prema tuženoj po osnovu Ugovora o kreditu broj: ... od 24.03.2008. godine i Aneksa Ugovora broj: ... od 10.11.2009. godine, te da se tužena obaveže da nadoknadi troškove parničnog postupka.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 138028 23 Pž od 21.03.2023. godine, žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 138028 22 Ps od 17.11.2022. godine, potvrđena. Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 4.387,50 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno postupanje.

U odgovoru na reviziju tužena predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da se utvrdi nedopuštenost izvršenja u predmetu Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ip 112526 15 Ip, kao i da se utvrdi nepostojanje duga tužioca po osnovu Ugovora o kreditu od 24.03.2008. godine i Aneksa tog Ugovora od 10.11.2009. godine.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac i B.i.b. AD B., Filijala S. (prednik tužene) dana 24.03.2008. godine, zaključili Ugovor o kreditu, kojim je odobren tužiocu, kao korisniku, namjenski kredit za otplatu postojećih kredita u iznosu od 950.000,00 KM, sa rokom otplate do 24.03.2018. godine, a da je radi obezbjeđenja, pored ostalih sredstava naznačenih u ugovoru, ugovoreno i uspostavljanje založnog prava na nekretninama tužioca; da je Aneksom tog Ugovora od 10.11.2009. godine izvršen reprogram na način da je konstatovano da dužnik duguje banci ukupan iznos od 1.000.000,00 KM, koji se obavezuje vratiti do 24.12.2018. godine u jednakim mjesečnim anuitetima; da je na prijedlog tražioca izvršenja B.S. a.d. B. Okružni privredni sud u Banjaluci rješenjem o izvršenju broj Ip-112526 15 od 15.04.2015. godine, dozvolio izvršenje na osnovu Ugovora o zasnivanju hipoteke, radi naplate duga u iznosu od 985.963,69 KM; da je prigovor izvršenika protiv rješenja o izvršenju odbijen, kao i žalba izvršenika protiv tog rješenja; da tužilac (izvršenik u tom postupku) nije sporio postojanje duga već samo njegovu visinu; da je u toku izvršnog postupka provedeno vještačenje po vještaku finansijske struke K.D., koja je konstatovala da je visina glavnog duga 985.963,69 KM i da je zakonska zatezna kamata dostigla iznos glavnog duga; da su troškovi izvršnog postupka 13.808,38 KM, a kamata na te troškove 8.541,86 KM, s tim da je vještačenje izvršila na osnovu rješenja o izvršenju i dostavljene analitičke kartice tužioca uz napomenu da nije imala pregled uplata po ugovoru o kreditu i Aneksa tog Ugovora; da je u ovoj parnici proveden dokaz vještačenjem po vještaku finansijske struke Sari Savanović, koja je u svom nalazu konstatovala da je stanje duga tužioca prema tuženom po osnovu zaključenog Ugovora o kreditu i Aneksa tog ugovora na dan izrade nalaza 1.964.245,80 KM, nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, na osnovu koga je utvrđeno postojanje potraživanja tužene prema tužiocu u iznosu od 985.963,69 KM po osnovu zaključenog Ugovora o kreditu i Aneksa tog ugovora, te da na dan izrade nalaza taj dug iznosi 1.964.245,80 KM, da su po ugovoru tužiocu plasirana sredstva u iznosu od 950.000,00 KM, sa rokom otplate 10 godina, a da je Aneksom navedenog ugovora konstatovano da tužilac duguje ukupan iznos od 1.000.000,00 KM sa rokom dospeljeća 24.12.2018. godine, da je u nalazu vještak S.S., konstatovala da iz dokumentacije koju joj je tužena dostavila proizlazi da je B.i.b. AD B. raskinula ugovor o kreditu 21.08.2012. godine, a zatim je ugovorom o ustupanju potraživanja od 31.12.2012. godine ustupila predmetno potraživanje K. d.o.o. B., a tužena sačinila Izjavu o raskidu Ugovora o ustupanju potraživanja ... i uputila pravnom licu K. d.o.o. B.L., da je ugovor raskinut iz razloga što primalac potraživanja nije izvršavao svoje obaveze u pogledu vraćanja kredita, niti je preduzimao radnje u sudskim postupcima radi naplate ustupljenih potraživanja za koje naplate bi vršio servisiranje svoje obaveze prema banci iz ugovora o kreditu.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da je tužba u dijelu u kojem se traži utvrđenje nedopuštenosti izvršenja, nedozvoljena, te je, pozivom na odredbe člana 51, 52. i 53. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 59/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13, 98/14 i 66/18 u daljem tekstu ZIP) istu odbacio.

Zahtjev tužioca kojim se traži da se utvrdi da ne postoji dugovanje prema tuženoj po osnovu zaključenog Ugovora o kreditu i Aneksa tog ugovora, prvostepeni sud je odbio iz razloga što je je tokom postupka, provedenim vještačenjima, utvrđeno da postoji dugovanje tužioca prema tuženoj u iznosu od 985.963,69 KM.

O postojanju ugovora o ustupanju potraživanja kao i raskidu istog, o kome su prvostepeni sud i tužilac dobili saznanja tek iz nalaza vještaka ekonomske struke, na osnovu dokumentacije koju je tužena dostavila vještaku radi utvrđivanja postojanja obaveze tužioca po predmetnom kreditu, prvostepeni sud se izjasnio da isti predstavljaju sastavni dio nalaza vještaka, pa ih je, imajući u vidu da tužilac izlaganjem u završnoj riječi svoj tužbeni zahtjev temelji na tim aktima i ujedno ističe prigovor nedostatka aktivne legitimacije tužene u izvršnom postupku, cijenio u kontekstu drugih dokaza izvedenih tokom postupka, te zaključio da tužilac nije bio, u smislu člana 438. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu ZOO) obaviješten o ustupanju potraživanja po predmetnom ugovoru o kreditu, da tu činjenicu tužilac nije isticao u prigovoru na rješenje o izvršenju, niti u žalbi na rješenje po prigovoru, kao ni u ovom postupku, sve do završne riječi.

Imajući u vidu da je tužena dana 05.06.2014. godine Izjavom o raskidu Ugovora o ustupanju potraživanja ..., navedeni ugovor raskinula, prvostepeni sud nalazi da su u smislu odredbi člana 132. ZOO nastupile pravne posljedice raskida ugovora o ustupanju potraživanja. S obzirom da je iznos duga po partiji tužioca isti, kako u vrijeme donošenja odluke kreditnog odbora o ustupanju potraživanja, tako i u vrijeme raskida ugovora o ustupanju potraživanja, to je po mišljenju prvostepenog suda evidentno da u momentu raskida ugovora o ustupanju dug po predmetnom ugovoru o kreditu nije isplaćen, kako od strane tužioca, tako ni od strane trećih lica, tako da ugovor o ustupanju potraživanja nije zaživio, pa je njegovo postojanje bez uticaja na ocjenu suda u pogledu postojanja duga tužioca prema tuženoj po osnovu predmetnog duga, te nalazi da je neosnovan i prigovor tužioca u pogledu aktivne legitimacije tužene u izvršnom postupku.

Drugostepeni sud je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio, temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 i 27/24, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda je pravilna.

Predmet spora u ovom postupku je zahtjev tužioca da se utvrdi nedopuštenost izvršenja u predmetu Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj IP 112526 15 Ip, u kojem se tužilac pojavljuje kao izvršenik, obzirom da je na njegovim nekretninama zasnovano založno pravo, kao obezbjeđenje Ugovora o kreditu, kao i da se utvrdi nepostojanje duga po osnovu Ugovora o kreditu od 24.03.2008. godine i Aneksa tog Ugovora od 10.11.2009. godine.

Prema odredbi člana 51. stav 1. ZIP lice koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje može podnijeti prigovor protiv izvršenja tražeći da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem. Odredbom člana 52. stav 1. ZIP propisano je da će o prigovoru trećeg lica odlučiti sud u izvršnom postupku, ili će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.

Radi se o izlučnom prigovoru, u vezi koga izvršni sud podnosioca prigovora upućuje na parnicu, ukoliko sam ne odluči o tom prigovoru. Pretpostavke za proglašenje izvršenja nedopuštenim su: da je na nekom predmetu određeno izvršenje i da trećem licu u pogledu predmeta izvršenja pripada neko pravo koje sprečava izvršenje, koje može biti stvarno-pravnog ili

obligaciono-pravnog karaktera. Osnovanost zahtjeva trećeg lica u izlučnoj tužbi (član 51. do 53. ZIP), zavisi od toga da li je izvršni sud odredio izvršenje na predmetu u pogledu koga treće lice ima neko pravo.

Tužilac se neosnovano poziva da je tužbu da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje mogao podnijeti u smislu odredbe člana 54. stav 2. ZPP, jer se prema toj odredbi tužba za utvrđenje može podići kada je to posebnim propisima predviđeno, a to je upravo mogućnost podnošenja tužbe u slučajevima predviđenim ZIP, te u nekim drugim slučajevima (npr. tužba radi valjanosti ili nevaljanosti testamenta, za nastavak spora za razvod braka od strane nasljednika umrlog supružnika, u slučaju da je stečajni upravnik osporio potraživanje, povjerilac se upućuje na parnicu radi utvrđenja osporenog potraživanja, tužba stečajnog upravnika radi dokazivanja osnovanosti osporavanja ukoliko je osporeno potraživanje za koje postoji izvršni naslov, i drugo).

Zato pravilno nižestepeni sudovi, cijeneći naprijed navedene zakonske odredbe, nalaze da je uslov za podnošenje tužbe kojom se traži da se izvršenje proglašeno nedopuštenim, taj da je treće lice (a ne izvršenik) podnijelo prigovor protiv rješenja o izvršenju i da ga je sud, odlučujući po podnesenom prigovoru, uputio da svoja prava ostvari u parnici. Važeći ZIP ne predviđa mogućnost za upućivanje na parnicu izvršenika, iz kojih razloga tužilac po odredbama materijalnog prava ne može osnovano postavljati zahtjev da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje, a slijedom toga ni zahtjev da se obustavi izvršni postupak i ukinu provedene izvršne radnje, zbog čega je tužba nedopuštena, te je pravilno odbačena.

Drugim dijelom tužbenog zahtjeva (tužbom) tužilac traži da se utvrdi da ne postoji dugovanje tužioca prema tuženom po osnovu Ugovora o kreditu od 24.03.2008. godine i Aneksa tog Ugovora od 10.11.2009. godine. Tužilac je u završnoj riječi istakao prigovor nedostatka aktivne legitimacije tužene u izvršnom postupku, temeljen na ugovoru o prenosu potraživanja. Ovaj dio tužbenog zahtjeva je odbijen, nakon što je ocjenom izvedenih dokaza, posebno nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, utvrđeno postojanje potraživanja tužene prema tužiocu u iznosu od 985.963,69 KM po osnovu zaključenog Ugovora o kreditu i Aneksa tog ugovora, te da na dan izrade nalaza taj dug iznosi 1.964.245,80 KM.

Po ocjeni ovog suda tužba sa ovako postavljenim zahtjevom nije dozvoljena prema odredbi člana 54. stav 2. ZPP, jer se traži utvrđenje činjenica (postojanja duga), a ne postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa. Takođe, ne može se u parničnom postupku utvrđivati činjenica da li je u izvršnom postupku tužena imala stvarnu legitimaciju, jer se radi o materijalno pravnom prigovoru koji je tužilac bio ovlašten iznijeti u izvršnom postupku i samo u tom postupku sud je dužan da taj prigovor raspravi.

Tužbu za utvrđenje postojanja odnosno nepostojanja činjenice moguće je prema odredbi člana 54. stav 3. ZPP podnijeti samo ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom, o čemu se ne radi u konkretnom slučaju, pa je ovakvu tužbu sud trebao odbaciti.

Međutim, kako je reviziju izjavio tužilac, za koga su pravne posljedice odbacivanja tužbe i odbijanja tužbenog zahtjeva iste, ovakvo postupanje nižestepenih sudova nije uticalo na drugačiju odluku.

U vezi prigovora revidenta valja ukazati na to da ugovor o ustupanju potraživanja i izjava o raskidu tog ugovora nisu izvedeni kao dokaz u toku prvostepenog postupka, pa je pravilno drugostepeni sud zaključio da se o istim ne može raspravljati.

Njihovo postojanje samo je konstatovala vještak S.S. u svom nalazu, kada je utvrdila postojanje dugovanja tužioca prema tuženoj u iznosu od 985.963,69 KM. Sva dokumentacija koju vještak koristi prilikom izrade nalaza, navodi se u nalazu i u pravilu dostavlja uz nalaz, te predstavlja dio knjigovodstvene dokumentacije stranaka koju je vještak koristio za zaključke u nalazu, i ona je sastavni dio nalaza i mišljenja. Njome vještak objašnjava osnov za knjiženje, promjene stanja u knjigovodstvu koje iz toga proizlaze i drugo, a ne ocjenjuje sadržinu ugovora i pravni osnov koji iz njih proizlazi, jer to ne može ni biti zadatak vještaka.

Zbog toga ni sud ne može te dokumente cijeliti kao dokaze, budući da nisu izvedeni, već će cijeliti nalaz vještaka koji je kao dokaz izveden u toku postupka. U konkretnom slučaju vještak se izjasnila da je prema knjigovodstvenoj dokumentaciji iznos duga po partiji kredita tužioca ostao isti, kako prije ustupanja potraživanja, tako i u vrijeme ustupanja potraživanja, a i u vrijeme izjave o raskidu ugovora o ustupanju potraživanja, pa je nalazom vještaka utvrđeno da dug po predmetnom ugovoru o kreditu nije isplaćen i utvrđena visina duga.

Slijedom navedenog, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić